

Taittirīya-Āraṇyaka

Edited by Subramania Sarma, Chennai

Proofread Version of November 2005

Chapter 7

[[7-1-1]]

शं नो मि॒त्र॒शं वरु॑णः ।
शं नो भव॑त्व॒र्य॒मा ।
शं न इन्द्रो॑ बृ॒ह॒स्पतिः॑ ।
शं नो वि॒ष्णु॑रुरु॒क्र॒मः ।
नमो॑ ब्रह्म॒णे ।
नम॑स्ते वायो ।
त्वमे॒व प्र॒त्यक्षं॑ ब्रह्मा॒सि ।
त्वमे॒व प्र॒त्यक्षं॑ ब्रह्मं॒ वदि॑ष्यामि ।
ऋ॒तं वदि॑ष्यामि ।
स॒त्यं वदि॑ष्यामि ।
तन्मा॑मवतु ।
तद्व॒क्तार॑मवतु ।
अ॒वतु॑ माम् ।
अ॒वतु॑ व॒क्तार॑म् ।
ॐ शान्तिः॒ शान्तिः॒ शान्तिः॑ ॥ १ ॥
स॒त्यं वदि॑ष्यामि॒ पञ्च॑ च ॥ १ ॥

[[7-2-1]]

ॐ शी॒क्षां व्या॑ख्यास्या॒मः ।
वर्ण॑स्स्वरः ।
मात्रा॑ बलम् ।
सामं॑ सन्तानः ।

इत्युक्तश्रीक्षाध्यायः ॥ २ ॥
श्रीक्षां पञ्च ॥ २ ॥

[[7-3-1]]

सह नौ यशः।
सह नौ ब्रह्मवर्चसम्।
अथातस्संहिताया उपनिषदं व्याख्यास्यामः।
पञ्चस्वधिकरणेषु।
अधिलोकमधिज्यौतिषमधिविद्यमधिप्रजमध्यात्मम्।
ता महासंहिता इत्याचक्षते।
अथाधिलोकम्।
पृथिवी पूर्वरूपम्।
द्यौरुत्तररूपम्।
आकाशस्सन्धिः ॥ ३ ॥

[[7-3-2]]

वायुस्सन्धानम्।
इत्यधिलोकम्।
अथाधिज्यौतिषम्।
अग्निः पूर्वरूपम्।
आदित्य उत्तररूपम्।
आपस्सन्धिः।
वैद्युतस्सन्धानम्।
इत्यधिज्यौतिषम्।
अथाधिविद्यम्।
आचार्यः पूर्वरूपम् ॥ ४ ॥

[[7-3-3]]

अन्तेवास्युत्तररूपम्।
विद्या सन्धिः।
प्रवचनं सन्धानम्।

इत्यधि॑विद्यम्।
अथाधि॑प्रजम्।
माता पूर्वरूपम्।
पितोत्तररूपम्।
प्रजा सन्धिः।
प्रजननं सन्धानम्।
इत्यधि॑प्रजम् ॥ ५ ॥

[[7-3-4]]

अथाध्यात्मम्।
अधरा हनुः पूर्वरूपम्।
उत्तरा हनुरुत्तररूपम्।
वाक्सन्धिः।
जिह्वा सन्धानम्।
इत्यध्यात्मम्।
इतीमा महासंहिताः।
य एवमेता महासंहिता व्याख्याता वेद।
सन्धीयते प्रजया पशुभिः।
ब्रह्मवर्चसेनान्नाद्येन सुवर्ग्येण लोकेन ॥ ६ ॥
सन्धिराचार्यः पूर्वरूपमित्यधिप्रजं लोकेन ॥ ३ ॥

[[7-4-1]]

यश्छन्दसामृष। भो विश्वरूपः।
छन्दोभ्योऽध्यमृतात्सं बभूव।
स मेन्द्रो मेधया स्पृणोतु।
अमृतस्य देव धारणो भूयासम्।
शरीरं मे विचर्षणम्।
जिह्वा मे मधुमत्तमा।
कणाभ्यां भूरि विश्रुवम्।
ब्रह्मणः कोशोऽसि मेधयाऽपिहितः।

श्रुतं मे गोपाय।
आवहन्ती वितन्वाना ॥ ७ ॥

[[7-4-2]]

कुर्वाणा चीरमात्मनः।
वासाँ सि मम गावश्च।
अन्नपाने च सर्वदा।
ततो मे श्रियमावह।
लोमशां पशुभिस्सह स्वाहा।
आ मा यन्तु ब्रह्मचारिणस्स्वाहा।
वि माऽऽयन्तु ब्रह्मचारिणस्स्वाहा।
प्र माऽऽयन्तु ब्रह्मचारिणस्स्वाहा।
दमायन्तु ब्रह्मचारिणस्स्वाहा।
शमायन्तु ब्रह्मचारिणस्स्वाहा ॥ ८ ॥

[[7-4-3]]

यशो जनेऽसानि स्वाहा।
श्रेयान्वस्यसोऽसानि स्वाहा।
तं त्वा भग प्रविशानि स्वाहा।
स मा भग प्रविश स्वाहा।
तस्मिन्धसहस्रशाखे।
नि भगाहं त्वयि मृजे स्वाहा।
यथाऽऽपः प्रवताऽऽयन्ति।
यथा मासा अहर्जरम्।
एवं मां ब्रह्मचारिणः।
धातरायन्तु सर्वतस्स्वाहा।
प्रतिवेशोऽसि प्र मा भाहि प्र मा पद्यस्व ॥ ९ ॥
वितन्वाना शमायन्तु ब्रह्मचारिणस्स्वाहा धातरायन्तु सर्वतस्स्वाहैकं च ॥ १० ॥

[[7-5-1]]

भूर्भुवस्सुवरिति वा एतास्तिस्त्रो व्याहृतयः।

तासामु ह स्मै तां चतुर्थीम्।
माहाचमस्यः प्रवेदयते।
मह इति।
तद्ब्रह्म।
स आत्मा।
अङ्गान्यन्या देवताः।
भूरिति वा अयं लोकः।
भुव इत्यन्तरिक्षम्।
सुवरित्यसौ लोकः ॥ १० ॥

[[7-5-2]]

मह इत्यादित्यः।
आदित्येन वाव सर्वे लोका महीयन्ते।
भूरिति वा अग्निः।
भुव इति वायुः।
सुवरित्यादित्यः।
मह इति चन्द्रमाः।
चन्द्रमसा वाव सर्वाणि ज्योतींषि महीयन्ते।
भूरिति वा ऋचः।
भुव इति सामानि।
सुवरिति यजूंषि ॥ ११ ॥

[[7-5-3]]

मह इति ब्रह्म।
ब्रह्मणा वाव सर्वे वेदा महीयन्ते।
भूरिति वै प्राणः।
भुव इत्यपानः।
सुवरिति व्यानः।
मह इत्यन्नम्।
अन्नेन वाव सर्वे प्राणा महीयन्ते।

ता वा ए॒ताश्च॑त॒स्रश्च॑तु॒र्धा ।
च॑त॒स्रश्च॑त॒स्रो व्या॑हृतयः ।
ता यो वे॑द ।
स वे॑द॒ ब्रह्म॑ ।
सर्वे॑ऽस्मै दे॒वा ब॒लिमा॑व॒हन्ति ॥ १२ ॥
अ॒सौ लो॒को यजु॑ऽषि॒ वेद॑ द्वे च ॥ ५ ॥

[[7-6-1]]

स य ए॒षोऽन्त॑र॒हृदय॑ आका॒शः ।
तस्मि॑न्न॒यं पु॒रुषो॑ मनो॒मयः॑ ।
अमृ॑तो हि॒र॒ण॒मयः॑ ।
अन्त॑रेण॒ तालु॑के ।
य ए॒ष स्त॑न॒ इवा॑व॒लम्ब॑ते ।
सै॑न्द्रयो॒निः ।
यत्रा॒सौ केशा॑न्तो वि॒वर्त॑ते ।
व्य॒पोह्य॑ शी॒र्षक॑पा॒ले ।
भूरि॑त्य॒ग्नौ प्र॑ति॒तिष्ठ॑ति ।
भुव॑ इति॒ वा॒यौ ॥ १३ ॥

[[7-6-2]]

सुव॑रि॒त्यादि॒त्ये ।
मह॑ इति॒ ब्रह्म॑णि ।
आ॒प्नोति॑ स्वा॒राज्य॑म् ।
आ॒प्नोति॑ मन॒सस्पति॑म् ।
वाक्प॑तिश्चक्षु॒ष्पतिः॑ ।
श्रोत्र॑पतिर्वि॒ज्ञान॑पतिः ।
ए॒तत्ततो॑ भवति ।
आका॑शशरी॒रं ब्रह्म॑ ।
स॒त्यात्म॑ प्रा॒णारा॑मं॒ मन॑ आनन्दम् ।
शान्ति॑समृ॒द्धम॑मृतम् ।

इति प्राचीनयोग्योपास्व ॥ १४ ॥
वायावमृतमेकं च ॥ ६ ॥

[[7-7-1]]

पृथिव्यन्तरिक्षं द्यौर्दिशोऽवान्तरदिशाः ।
अग्निर्वायुरादित्यश्चन्द्रमा नक्षत्राणि ।
आप ओषधयो वनस्पतय आकाश आत्मा ।
इत्यधिभूतम् ।
अथाध्यात्मम् ।
प्राणो व्यानोऽपान उदानस्समानः ।
चक्षुश्श्रोत्रं मनो वाक्त्वक् ।
चर्म मांसं स्नावास्थि मज्जा ।
एतदधिविधाय ऋषिरवोचत् ।
पाङ्कं वा इदं सर्वम् ।
पाङ्केनैव पाङ्कं स्पृणोतीति ॥ १५ ॥
सर्वमेकं च ॥ ७ ॥

[[7-8-1]]

ओमिति ब्रह्म ।
ओमितीदं सर्वम् ।
ओमित्येतदनुकृति ह स्म वा अप्यो श्रावयेत्याश्रावयन्ति ।
ओमिति सामानि गायन्ति ।
ओं शोमिति शस्त्राणि शंसन्ति ।
ओमित्यध्वर्युः प्रतिगरं प्रतिगृणाति ।
ओमिति ब्रह्मा प्रसौति ।
ओमित्यग्निहोत्रमनुजानाति ।
ओमिति ब्राह्मणः प्रवक्ष्यन्नाह ब्रह्मोपाप्रवानीति ।
ब्रह्मैवोपाप्रोति ॥ १६ ॥
ओं दश ॥ ८ ॥

[[7-9-1]]

ऋतं च स्वाध्यायप्रवचने च।
 सत्यं च स्वाध्यायप्रवचने च।
 तपश्च स्वाध्यायप्रवचने च।
 दमश्च स्वाध्यायप्रवचने च।
 शमश्च स्वाध्यायप्रवचने च।
 अग्नयश्च स्वाध्यायप्रवचने च।
 अग्निहोत्रं च स्वाध्यायप्रवचने च।
 अतिथयश्च स्वाध्यायप्रवचने च।
 मानुषं च स्वाध्यायप्रवचने च।
 प्रजा च स्वाध्यायप्रवचने च।
 प्रजनश्च स्वाध्यायप्रवचने च।
 प्रजातिश्च स्वाध्यायप्रवचने च।
 सत्यमिति सत्यवचा राथीतरः।
 तप इति तपोनित्यः पौरुशिष्टिः।
 स्वाध्यायप्रवचने एवेति नाको मौद्गल्यः।
 तद्धि तपस्तद्धि तपः ॥ १७ ॥
 प्रजा च स्वाध्यायप्रवचने च षड् ॥ ९ ॥

[[7-10-1]]

अहं वृक्षस्य रेरिवा।
 कीर्तिः पृष्ठं गिरेरिवा।
 ऊर्ध्वपवित्रो वाजिनीव स्वमृतमस्मि।
 द्रविणं सर्वर्चसम्।
 सुमेधा अमृतोक्षितः।
 इति त्रिशङ्कोर्वेदानुवचनम् ॥ १८ ॥
 अहं षट् ॥ १० ॥

[[7-11-1]]

वेदमनूच्याचार्योऽन्तेवासिनमनुशास्ति।
 सत्यं वद।

धर्मं चर।
स्वाध्यायान्मा प्रमदः।
आचार्याय प्रियं धनमाहृत्य प्रजातन्तुं मा व्यवच्छेत्सीः।
सत्यान्न प्रमदित्व्यम्।
धर्मान्न प्रमदित्व्यम्।
कुशलान्न प्रमदित्व्यम्।
भूत्यै न प्रमदित्व्यम्।
स्वाध्यायप्रवचनाभ्यां न प्रमदित्व्यम्॥ १९॥

[[7-11-2]]

देवपितृकार्याभ्यां न प्रमदित्व्यम्।
मातृदेवो भव।
पितृदेवो भव।
आचार्यदेवो भव।
अतिथिदेवो भव।
यान्यनवद्यानि कर्माणि।
तानि सेवितव्यानि।
नो इतराणि।
यान्यस्माकं सुचरितानि।
तानि त्वयोपास्यानि॥ २०॥

[[7-11-3]]

नो इतराणि।
ये के चारुमच्छ्रेयांसो ब्राह्मणाः।
तेषां त्वयाऽऽसने न प्रश्वसित्व्यम्।
श्रद्धया देयम्।
अश्रद्धयाऽदेयम्।
श्रिया देयम्।
हिया देयम्।
भिया देयम्।

संविदा देयम्।

अथ यदि ते कर्मविचिकिथसा वा वृत्तविचिकिथसा वा स्यात् ॥ २१ ॥

[[7-11-4]]

ये तत्र ब्राह्मणास्संमर्शिनः।

युक्ता आयुक्ताः।

अलूक्षा धर्मकामास्स्युः।

यथा ते तत्र वर्तेरन्न।

तथा तत्र वर्तेथाः।

अथाभ्याख्यातेषु।

ये तत्र ब्राह्मणास्संमर्शिनः।

युक्ता आयुक्ताः।

अलूक्षा धर्मकामास्स्युः।

यथा ते तेषु वर्तेरन्न।

तथा तेषु वर्तेथाः।

एष आदेशः।

एष उपदेशः।

एषा वैदोपनिषत्।

एतदनुशासनम्।

एवमुपासितव्यम्।

एवमु चैतदुपास्यम् ॥ २२ ॥

स्वाध्यायप्रवचनाभ्यां न प्रमदितव्यं तानि त्वयोपास्यानि स्यात्तेषु वर्तेरन्थसप्त च ॥ ११ ॥

[[7-12-1]]

शं नो मित्रशं वरुणः।

शं नो भवत्वयमा।

शं न इन्द्रो बृहस्पतिः।

शं नो विष्णुरुरुक्रमः।

नमो ब्रह्मणे।

नमस्ते वायो।

त्वमेव प्रत्यक्षं ब्रह्मासि।
त्वामेव प्रत्यक्षं ब्रह्मावादिषम्।
ऋतमवादिषम्।
सत्यमवादिषम्।
तन्मावावीत्।
तद्वक्तारमावीत्।
आवीन्माम्।
आवीद्वक्तारम्।
ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥ २३ ॥
सत्यमवादिषं पञ्च च ॥ १२ ॥

शं नश्शीक्षां सह नौ यश्छन्दसां भूस्स यः पृथिव्योमित्यृतं चाहं वेदमनूच्य शं नो द्वादश ॥ १२ ॥

शं नौ मह इत्यादित्यो नो इतराणि त्रयोविंशतिः ॥ २३ ॥

शं नश्शान्तिश्शान्तिः ॥

[[7-0-0]]

शं नौ मित्रशं वरुणः।
शं नौ भवत्वयमा।
शं न इन्द्रो बृहस्पतिः।
शं नो विष्णुरुक्रमः।
नमो ब्रह्मणे।
नमस्ते वायो।
त्वमेव प्रत्यक्षं ब्रह्मासि।
त्वमेव प्रत्यक्षं ब्रह्मं वदिष्यामि।
ऋतं वदिष्यामि।
सत्यं वदिष्यामि।
तन्मामवतु।
तद्वक्तारमवतु।

अव॑तु॒ माम्।

अव॑तु॒ व॒क्तार॑म्।

ॐ शान्तिः॒ शान्तिः॒ शान्तिः॑ ॥